

2.Алпатов А.А. Управление реструктуризацией предприятий. – М.: Высшая школа приватизации и предпринимательства, 2000. – 268 с.

3.Балукова В.А. Реструктуризация промышленных предприятий на основе корпоративного подхода (теория и методология). – СПб., 2002. – 344 с.

4.Белых Л.П., Федотова М.А. Реструктуризация предприятия. – М.: ЮНИТА – ДАНА, 2001. – 399 с.

5.Довбня С.Б. Методические основы и направления реструктуризации предприятий в промышленности. – Днепропетровск: Наука и образование, 2002. – 312 с.

6.Клейнер Г.Б. Механизмы принятия стратегических решений на промышленных предприятиях: (результаты эмпирического анализа). – М.: Акад. РЕАН, 1998. – 82 с.

Отримано 07.09.2007

УДК 16

В.О.КАВИРШИНА, канд. екон. наук, Н.В.РУДАВКА

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м.Донецьк

ПРІОРИТЕТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ШАХТАРСЬКИХ МІСТ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розглядаються тенденції соціально-економічних перетворень шахтарських міст, визначено структуру зайнятості по містах Донецької області, охарактеризовано основні напрямки державної підтримки щодо поліпшення соціального стану, проаналізовано зарубіжні економічні моделі реформування вугледобувних регіонів.

В умовах ринкової трансформації важливою умовою підвищення ефективності функціонування господарського комплексу шахтарських міст є забезпечення стабільного розвитку соціально-економічної сфери, що передбачає формування та реалізацію науково обґрунтованих, виважених соціальних заходів, які мають базуватися на всебічному аналізі та оцінці наявного трудового потенціалу.

Соціально-економічна дезінтеграція призвела до змін внутрішньої консолідації економічного простору, послабленню міжрегіональних економічних зв'язків, що посилює замкнутість економічних систем міст та перешкоджає здійсненню єдиної стабільної економічної і соціальної політики [1, с.26].

У період структурної перебудови динаміка соціально-економічного розвитку вугледобувних міст визначалася станом та тенденціями макроекономічних процесів, зокрема істотним падінням виробництва, труднощами ринкового реформування економічної системи, кардинальною зміною державного управління національним господарством. Відсутність системного підходу щодо вирішень соціальних проблем, невизначеність стратегічних перспектив подальшого економічного розвитку посилили вплив негативних тенденцій та призвели до подальшої дестабілізації ситуації.

У цьому контексті проблеми соціально-економічного розвитку

шахтарських міст є дедалі актуальнішими як з макроекономічних міркувань, так і з координації дій подальших трансформаційних процесів.

Окремі аспекти визначення проблем та стратегічних пріоритетів соціально-економічних перетворень розглядаються в працях С.І.Дорогунцова, Л.Г.Черняка, П.П.Борщевського, С.А.Романюка [2, 3], які пов'язані зі створенням концептуальної бази моделювання даних процесів. У наукових працях переважає думка про те, що необхідною умовою стабільного економічного розвитку шахтарських міст є формування якісно нової, стійкої, динамічної та соціально зорієнтованої господарської системи, підпорядкованої інтересам усіх соціальних груп суспільства.

Метою даної роботи є формування об'єктивної оцінки соціально-економічного стану і визначення напрямків подальшого функціонування шахтарських міст.

У сучасних умовах стан трудового потенціалу вугледобувного сектору як провідного виду праці шахтарських міст, характеризується високим рівнем безробіття внаслідок значного вивільнення працівників через закриття шахт, низькою здатністю створення різних форм зайнятості. Скорочення промислового потенціалу призвело, по-перше, до нерационального використання економічно активного населення і матеріальних ресурсів, по-друге – втрати якості праці, внаслідок дискваліфікації професійних робітників, що позначилося на зростанні соціальної напруги, яке диктує необхідність особливої уваги щодо розвитку вітчизняної промисловості і соціальної інфраструктури шахтарських міст.

Структура зайнятості за віком характеризує, що рівень зайнятості серед вікових груп є низьким, і особливо це стосується молодшої групи (18-29 років), серед її працівників працюють 36% в шахтарських містах і майже 50% – в інших містах України (табл.1).

Таблиця 1 – Структура зайнятості по містах Донецької області за 2006 р.

Демографічна змінна		Структура населення, %			Зайнятість взагалі
		Горлівка	Стаханов	Макіївка	
Стать	Чоловіки	47,3	45,6	49,5	49,6
	Жінки	52,7	54,4	50,5	50,4
Вік	18-29 років	18,3	19,8	20,6	18,8
	30-44 роки	25,4	29,2	32,3	56,3
	45-59 років	27,7	24,6	26,8	22,7
	понад 60 років	28,6	26,4	20,3	2,2
	Всього населення	100	100	100	100

У шахтарських містах спостерігається тенденція стійкого зниження питомої ваги працездатного населення та домінування структу-

рних диспропорцій між вакансіями по спеціальностям і значною пропозицією робочої сили на ринку праці. Населення даних міст є демографічним донором індустріальних центрів інших регіонів світу.

Аналіз основних інструментів державного регулювання щодо поліпшення розвитку соціальної сфери вугледобувних міст дає підстави констатувати, що вони не змогли вплинути на зменшення територіальних диспропорцій, та не були зосереджені на стимулюванні точок економічного зростання. Більшість затверджених програм соціально-економічного розвитку територій не виконано у повному обсязі у зв'язку з недофінансуванням як з боку Уряду, так і з боку місцевих органів влади. Незначною є участь у фінансуванні програм суб'єктів підприємництва, що свідчить про відсутність тісної співпраці місцевих органів влади з ними щодо вирішення існуючих проблем. Варійовані значення індексу людського розвитку у шахтарських містах відображено на рис.1.

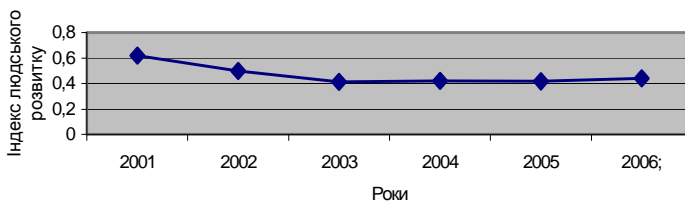

Рис.1 – Динаміка індексу людського розвитку за 2001-2006 рр.

У процесі розширеного відтворення економічної сфери та розвитку її кількісно-якісних характеристик активною повинна бути роль держави, яка полягає в розробці та впровадженні дієвої політики управління соціальним розвитком вугледобувних міст.

Основними пріоритетами державної політики повинні бути питання технічного переобладнання, модернізації, реконструкції діючих підприємств, використання робітників шахт в агропромисловому комплексі, стимулювання підприємницької діяльності, розвиток інноваційного сектору, раціональне територіальне розміщення нових видів діяльності, на основі формування інтегрованої мережі структур, які відповідають ринковим критеріям ефективності. Значна частина робітників вугільної галузі має високу кваліфікацію в області обслуговування складних електротехнічних приладів. Для забезпечення зайнятості цих робочих можна розвивати підприємства з електромеханічної продукції або виробництво простих комплектуючих для машинобудівних приладів. Частина вивільнених робітників може бути спрямована на реконструкцію та розширення діючих перспективних шахт, будів-

ництва нових у містах з сприятливими гірничо-геологічними умовами.

Територіальна організація суспільної праці є важливою складовою частиною суспільного виробництва, яка базується на галузевому і територіальному розділі праці. Кількісні й якісні показники територіальної організації праці пов'язані з розподіленням трудових ресурсів, які повинні відповідати умовам життєдіяльності і професійним інтересам населення [4, с.72]. Вирішення задач з удосконалення організації праці у шахтарських містах передбачає оптимальне співвідношення між виробничою і невиробничою сферами. Це повинно ураховуватися при визначенні потреб щодо створення робочих місць і формуванні основних напрямків зайнятості, які відповідають наступним параметрам:

- загальним регіональним і галузевим потребам у робочих містах;
- складеної структури зайнятості населення (відповідно до регіональних, галузевих, професійно-кваліфікаційних, вікових характеристик);
- основним напрямкам ефективної зайнятості з урахуванням особливостей економічних тенденцій розвитку міст.

Ступінь раціональної організації праці залежить від виконання наступних завдань: забезпечення економічних, правових умов для збереження і створення робочих місць, підготовки кадрового потенціалу у ведучих галузях економіки міст, формування оптимальної структури зайнятості. Одним з напрямків щодо поліпшення положення на ринку праці слід визначити вирішення проблем організації і підвищення ефективності суспільних робіт, які сприяють покращенню зайнятості. Існує ряд причин недостатнього використання суспільних робіт щодо поліпшення зайнятості у вугледобувних містах:

- 1) недостатність інформаційної бази про форми і напрямки суспільних робіт;
- 2) відсутність достатньої конкуренції, що дозволяє підприємствам утримувати економічно неефективні робочі місця;
- 3) недосконалість законодавчої бази щодо реалізації механізму організації суспільних робіт, недостатня відпрацьованість їх фінансування.

Характерною рисою суспільних робіт є те, що фінансування відбувається за рахунок державного і місцевих бюджетів, або у найменшому ступені – за рахунок комерційних структур.

Розвиток малого і середнього бізнесу є істотним фактором вирішення проблем структурних перетворень господарського комплексу шахтарських міст щодо подолання негативних наслідків, пов'язаних з міграцією та безробіттям. Розподілення зайнятих у вугледобувних міс-

тах за рахунок малого бізнесу відображено на рис.2. Функціонування малого бізнесу характеризується рядом переваг: гнучкістю швидко переналаджувати виробництво на випуск нових видів продукції з урахуванням кон'юнктури ринку, можливістю отримання значної норми прибутку шляхом зниження собівартості та поліпшення якості виробленої продукції, більш сприятливими умовами стимулювання трудової діяльності.

Для використання існуючих можливостей малого і середнього бізнесу необхідна скоординована підтримка державних і місцевих органів влади. В першу чергу – це фінансування науково-дослідницьких робіт, реалізація інноваційних програм, по-друге – удосконалення податкової системи, спрощення дозвільного механізму на відкриття (закриття) приватного бізнесу, надання кредитно-фінансових гарантій інвесторам.

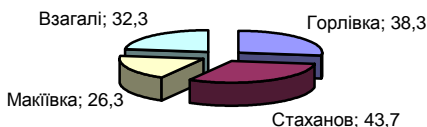

Рис.2 – Рівень зайнятості населення у сфері малого бізнесу (%)

В умовах ринкової трансформації для України актуальним є вивчення досвіду реформування шахтарських міст з використанням соціально-ефективних економічних моделей при поєднанні ринкового і державного механізмів регулювання економіки.

У Німеччині відповідно до сучасних тенденцій функціонування вугільної галузі, застосовувалась стратегія реалізації помірних структурних перетворень, яка базувалась на моделі BGA, що передбачала консолідацію і розвиток галузей, не пов'язаних з вугледобуванням, тобто перерозподілом трудового потенціалу серед інших галузей пов'язаних з наданням транспортних послуг, матеріально-технічним забезпеченням, інформаційними технологіями і засобами зв'язку, проведенням інженерних робіт в області механіки та будівництва підприємств.

У Великій Британії пом'якшення соціальних наслідків, спричинених різким скороченням рівня зайнятості внаслідок реструктуризації вугільної галузі, пов'язано з реалізацією програм підтримки гірників RMPS, спрямованих на компенсацію виплат вихідної допомоги, зниження вікового порогу щодо отримання прав на добровільний вихід

на пенсію, а також кредитування на пільгових умовах фінансово-економічних потреб нових і діючих підприємств.

У Франції для пом'якшення соціальної ситуації внаслідок прийняття енергетичної стратегії, яка передбачала інтенсивний розвиток атомної енергетики та поступове закриття шахт, реалізувалися спеціально розроблені програми, спрямовані на працевлаштування у державному і приватному секторах, розвиток можливостей перенавчання і освіти вивільнених гірників. Державне фінансування щодо створення нових робочих місць у вугледобувних регіонах здійснювалося за допомогою компанії SOFIREM. Підготовка кадрів та наукові дослідження було переорієнтовано на будівництво підземних споруд різного призначення, перероблення промислових відходів тощо. Розвиток вугледобувних регіонів передбачав реалізацію нових промислових проєктів, які забезпечували не тільки створення робочих місць, але й формування нової промислової структури.

Реформування вугільної галузі в Росії характеризувалось реалізацією програм активізації впровадження механізмів ринкового середовища на місцевих рівнях, створення нових робочих місць за рахунок розвитку малого бізнесу, організації суспільних робіт для тимчасового працевлаштування звільнених гірників, їх подальше перенавчання та перенаселення шахтарських сімей з депресивних міст.

В Україні соціально-економічний розвиток шахтарських міст залежить від ефективної державної підтримки, яка передбачає запровадження організаційно-правових і економічних механізмів державного регулювання, становлення сучасної підприємницької інфраструктури [5, с.36]. Державні програми розвитку шахтарських міст повинні спрямовуватися на збереження та оновлення існуючих і створення нових робочих місць у пріоритетних галузях економіки шляхом проведення активної інвестиційної політики, інтенсивного технологічного оновлення промислової сфери.

Таким чином, з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку шахтарських міст необхідна реалізація наступних заходів:

- проведення активної інноваційної політики, створення умов для розвитку регіонального товаровиробництва і підприємництва з максимальним використанням місцевих ресурсів;
- реформування структури управління підприємств з метою підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції, продуктивності праці;
- розвиток торгово-економічного і науково-технічного співробітництва із зарубіжними країнами, створення сприятливих умов для ак-

тивізації інвестиційної привабливості об'єктів економічної системи.

Розвиток соціально-економічної сфери шахтарських міст має здійснюватись згідно з принципами наукової обґрунтованості, послідовності, ефективності державної політики, широкої суспільної участі та узгодженості фінансування програм з бюджетним устроєм.

1. Галуза С.Г., Артемов В.І. Регіональне управління економікою: досвід минулого в контексті сучасних проблем // Регіональна економіка. – 2005. – №4. – С. 26-32.

2. Романюк С.А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: регіональні дослідження. – К.: УАДУ, 2001. – С.35-39.

3. Соціально-економічні системи продуктивних сил регіонів України / С.І.Дорогунцов, Л.Г.Черняк, П.П.Борщевський та ін. – К.: РВПС України, 2002. – 690 с.

4. Власюк О.С. Стратегія розвитку України: теорія і практика. – К.: НІСД, 2002. – 716 с.

5. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення і управління. – Вінниця: Колос, 2000. – 263 с.

Отримано 05.09.2007

УДК 332.14 : 338.486

Ю.Ю.ЛЕОНТЬЕВА

Харьковская национальная академия городского хозяйства

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ РЕГИОНАЛЬНОЙ ДЕСТИНАЦИИ

Рассматриваются концептуальные вопросы стратегического маркетинга региональной дестинации.

Связующим звеном между целями, стоящими перед регионом, и существующими на определенный момент времени проблемами его развития становятся маркетинговые стратегии.

Современная маркетинговая стратегия экономического развития позволяет сформировать уникальные свойства региона, приобретающие стоимость и полезность, и обеспечить социально-экономическое развитие региона в соответствии с приоритетами его развития. Кроме того, она дает возможность максимально эффективно включить население в развитие производства, управления. Современная стратегия экономического развития любого региона, либо страны в целом невозможна без включения пункта по улучшению делового, туристического имиджа региона.

Зарубежными учеными опубликовано немало работ, посвященных проблемам регионального развития, и в частности, регионального маркетинга, таких известных авторов, как Ф.Котлер, Дж.Боуэн, Дж.Мейкенз, К.Асплунд, И.Рейн, Д.Хайдер, Дж.Суорбрук, А.Панкрухин, Е.Голубков, И.Черная [1, 3, 4-7]. Однако маркетинговые аспекты